

Torp och stugor enligt mantalslängden 1800

Under Hulta
Stugan Gropen
Stuga Wadstugan
Obenämnd stuga öde
Stuga Hybblen

Under Sandebo
Stuga Stensätter
Torp Nybygget
Obenämnd stuga
Stuga Söderhult

Under Södra Fjälla
Stuga Sandvik
Torp Stjernerund
Stuga Grindstuga

Under Norra Fjälla
Obenämnd stuga

Under Stensvassa
Obenämnd stuga
Torp **Stockholmstorpet**
Torp **Långkärr**

Under Björnkil
Stuga **Björnkilsstugan**

Under Arnebo
Obenämnd stuga
Torp Djupdahlen
Obenämnd stuga
Stuga Sweden
Stuga Björklund
Stuga **Ångsstuga**

Under Bestorp
Obenämnd stuga
Torp **Hybblen**
Obenämnd stuga
Obenämnd stuga

Under Sätra
Stuga Hemsjö
Stuga Ännabäcken
Obenämnd stuga
Torp **Tutebo** frälseutjord

Under Bollebo
Stuga Wägstorpet

Under Kuseboholm
Stuga Gullemaßen
Stuga Karlsberg
Stuga Berget
Torp **Besebo**
Torp **Ahlsund**

Torp Lilla **Högmoen**
Torp Stora Högmoen
Torp **Qvarndahlen**
Torp **Röllebacken**
Torp **Klofsten**

Under Älgbosätter
Stuga Kyhleberg
Stuga Krösonsweden
Stuga Gökklund
Stuga Dahlen

Under Sätermålen
(nu självständigt bruk 1/4)
Obenämnd stuga

Under Hugnebo
Torp **Ahikärr**
Torp **Lurås**

Under Tråstorp
Stuga Grytet
Obenämnd stuga raserad
Obenämnd stuga

Under Dänskebo
Torp Sandstuga

Under Skarsmåla
Torp **Kalmar**
Obenämnd stuga

Under Saxtorp
Stuga **Bokärr**
Stuga Grindstuga
Torp Erichslund
Stuga Gata
Stuga Persbo

Under Prästgården
Stuga Sandbacken
Stuga **Kläppa**
Stuga **Unnö**

Under Svartmålen
Stuga Sand

Under Björke
Stuga Björklund
Stuga Granstorp

Under Skillberga
Torp **Norrtorp** kronoutjord
Obenämnd stuga
Torp **Brink**
Stuga Sjöstuga

Under Björklida
Stuga Kroken

Under Skruvkulla
Obenämnd stuga
Stuga Nygårdet

Under Kåtebo
Stuga **Bokärr**

Under Eggeby
Obenämnd stuga

Under Eda
Stuga Månebo
Stuga Björkeberg

Under Sundsmåla
Stuga Berget

Under Sjögesätter
Torp **Sjöholm**
Obenämnd stuga

Under Västerby
Torp **Snår**
Stuga Snår
Torp **Munkstuga**
Torp **Spångkärr**
Torp **Ången**
Obenämnd stuga
Vårdshuset
Stuga **Skägghumpen**
Stuga Lundhagen

Under Nässjö
Obenämnd stuga
Torp **Nässjöstugan**

*Under Bämmelsbo –
Christineberg*
Torp Tjellmo
Obenämnd stuga
Torp **Bäck**
Stuga Långsbo
Stuga Dufwehult

Under Hamra
Torp **Backen**
Torp **Högtomta**
Torp **Biberget**
Stuga Nyhagen
Stuga Västerängen

Under Långedahl
Stuga **Långedahl**
Stuga **Långedahl**

Under Brokind
Krogen
Torp **Storsmålen**
Torp **Släteke**
Torp **Kallemåhlen**
Torp Kallemåhlen
Torp **Sniderhult**

Torp **Storeke**
Torp Storeke
Torp **Sandvik**
Torp **Karlstorp**
Obenämnd stuga

Torp **Blekinge**
Torp **Syttorp**
Torp Kohagen
Torp Kohagen
Torp Smedstuga
Obenämnd stuga
Torp **Lilla Eke**
Torp **Galtebo**

Torp **Hagtorpet**
Obenämnd stuga
Torp **Djurgården**
Torp **Rödsjö**
Torp Skogen
Stuga Klinkendahl
Stuga Bobäcken
Torp **Klåckaregården**
kronoutjord

Under Prästgården
Stuga **Kläppa**
Stuga Råfwiksholm
Sockenstugan
Fattigstugan

Antal torp:
53

Antal namngivna stugor:
52

Antal ej namngivna stugor:
24

Antalet soldattorp:
24 åtminstone

Dessutom:
Västerby vårdshus
Brokinds krog
Sockenstugan
Fattigstugan

Antalet gårdar–byar:
69, plus prästgården och
5 säterier

Knekt- och ryttartorpen

Aineström, s 521:

"De flesta rotarna ordnade sina knekttorp inom några få år. Minst 15 sådana bebyggelser är kända från slutet av 1600-talet. I 1731 års jordebok finns 16 soldattorp och 8 ryttartorp upptagna." (1810 hade socknen 40 soldater.)

"I vissa fall hade ej knekttorpet något namn utan kallades endast 'Ryttartorpet' eller 'Soldattorpet', när det omnämndes."

Uppräkning av soldat- och ryttartorp efter Aineström, s 521–22:

Bestorp, 2 soldattorp **utan kända namn**, intill Hybbeln.

Björklida, soldattorpet **Björkmo**.

Björnkil, soldattorpet **Björnkilsstugan**, senare **Korset**.

Dänskebo, ryttartorpet **Kojtet**, senare soldattorp.

Eggeby, soldattorpet **Bäckstugan**.

Eggebynäs, senare Eggeby, soldattorpet **Björkeberg**.

Hulta, soldattorpet **Sandvik**.

Kåtebo, soldattorpet **Bokärr**.

Kögenäs, soldattorpet **Högåsa**.

Norra Fjälla, från början ett ryttartorp, som låg i närheten av kvarn- och sågstället vid bäcken. Det blev soldattorp i samband med omorganiseringen av regementena. "Vid mitten av 1800-talet bodde soldaten i **Sågen**, vars läge ej är känt. Möjligen kan det ha varit samma ställe, som var soldattorp vid århundradets slut

(väl 1800-talets slut, min kommentar), nämligen nuvarande Fjälla affär."

Pukeberg, soldattorpet **Pukebergsstugan**, senare **Backgården**.

Sandebo, ryttartorpet **Åbylund**, senare soldattorp.

Skillberga, ryttartorpet **Ristesten**, senare soldattorp.

Skruvkulla, ryttartorpet **Vasstorp**, senare soldattorp.

Stensvassa, 2 soldattorp, **Malmen** och **Riket**.

Stubbetorp, soldattorpet **Stubbe/Stubbö**.

Sätra, soldattorpet **Slottet**, ryttartorpet **Knarrekulla**. Senare blev **Svartbäcken** ryttartorp och slutligen soldattorp.

Södra Fjälla, ryttartorpet **Sandvik**, senare **Sjövik**. "**Lilla Sandvik** blev sedan ett knekttorp, möjligen vid regementenas omorganisation eller vid något skifte." Soldattorpet **Väderholmen**.

Tråstorp, soldattorpet **Furusten**.

Älgbosätter, ryttartorpet **Rosendal**, senare soldattorp.

1670 års jordebok nämner 10 ryttare till häst och 5 kavalleriofficerare på beställning.

De vanliga torpen

Aineström, s 138:

"De stora gårdarnabehövde dagsverkare för sin drift, och för att ge dessa bostäder byggdes torpen upp. Där bodde olika slags arbetare, således inte bara de som ägnade sig åt jordens och djurens skötsel utan också behövliga hantverkare m.fl. Deras yrken träder oss ibland till mötes i bebyggelsenamnen."

Några exempel är Kockhemmet, Kockstugan, Svarvarhemmet, Djurgården eller Djurehagen (där "diurewachtaren" bodde), Skyttorp (Syttorp), Snidarehult (Snederhult). Som synes har flera av namnen förvanskats med tiden.

Aineström, s 151:

"Mestadels uppläts på herrgårdarna periferiska odlingsmarker till torpställen. Dessa fick dock inte ligga alltför långt bort ifrån arbetsplatserna. I torpen kunde också gårdsägarna erhålla billig reservarbetskraft, ty vid behov måste såväl torparnas hustrur som deras barn ställa sig till föfogande för arbeten på gårdarna."

En förteckning över torp under Brokind år 1703 nämns i Aineström, s 151, och upptar följande namn: Kvinnestugan, uppfört i kohagen i slutet av 1600-talet (detsamma som Gummevik?), Stutakullen i

stuthagen,

Helenedahl i kohagen, Kockestugan vid landsvägen (från omkring 1680), Galtebo, Blekinge, Carlstorp, Skyttorp–Stensätter, Eketorpen, Sandviken, Hagtorpet, Kockhemmet, Karlemåla, Sniderhult, Storsmåla, Släteke, Långkärr och Rödsjö.

Aineström nämner även torpen under Västerby enligt en karta från 1696: Målhogstorpet (Mårdgårdet idag), Vaddåker, Storängen, Skägghumpen, Kalvängen, Snår, Spångkärr, Kvilla kvarn. Han nämner även Kuseboholms torp vid samma tid: Alesund, Besebo, Högmo, Röllebacken och Klofsten; liksom Hamras torp: Biberget, Hamrabacken, Högtomta och eventuellt Västra Ängen (Västerängen).

Aineström, s 152:

”På bondgårdarna hade man den här tiden inte samma behov av den arbetskraft, som torparna representerade. Gårdarna drevs mest som familjejordbruk. För övrigt täcktes behovet av arbetskraft till stor del med hjälp av backstugornas folk.”

Förteckning över de kända jordtorpen vid 1600-talets slut: Hagstugan (Saxtorp), Kalmar (?) (Skarsmåla), Kläppan (Prästgården), Libäck (Arnebo), Roligheten (Sätra), Sandebotorpet (Sandebo), Sjöbacka (Lökebo), Sjöholm (Sjögesätter), Stockholm (Stensvassa), Ålkärr (Hugnebo).

Torp nämnda i mantalslängden år 1699

Av de torp och stugor som nämns i mantalslängden år 1800 fanns följande 45 även i 1699 års mantalslängd (många nämns dock tidigare i mantalslängderna som ”ägorna”). Dessa är markerade med fetstil i torplistan från 1800 ovan.

Ängefall (Hulta) (n. i mtl ffg 1691)

Såndebtorp (Sandebo) (n. i mtl ffg 1663)

Stockholmstorpet (Stensvassa) (n. i mtl ffg 1652 som Stensvassatorp)

Haneberg (Stensvassa) (n. i mtl ffg 1695, men finns nämnt i dödboken 1672)

[Björnkilsstugan? som bostad åt sockenskräddaren] (Björnkil) (n. ffg i dödboken 1673)

Slottet (Sätra) (n. i mtl ffg 1665)

Sjöbacka (Lökebo) (n. i mtl ffg 1688)

Högmo (Kusebo) (n. i mtl ffg 1660)

Röllebacken (Kusebo) (n. i mtl ffg 1679, i dödboken ffg 1675)

Besebo (Kusebo) (n. i mtl ffg 1639, i tiondelängd redan 1632)

Rosendalstorp (Älgbosätter) (n. i en lagmanslängd 1641 som backstuga, i mtl ffg 1644, även som backstuga)

Ålkärrstorp (Hugnebo) (I mtl 1699, ägorna nämns 1691)

Norrtorp (Skillberga) (n. i mtl ffg 1639, i tiondelängd redan 1632)

Eke (Skillberga) (n. i mtl ffg troligen 1684, säkert 1689)

Knaverkullen (Sätra) (n. i en tiondelängd 1638 som Sättramåla, i en lagmanslängd 1641, i mtl ffg 1648)

Kalmartorp (Skarsmåla) (n. i mtl ffg 1699, i dödboken 1695, som Måshult i mtl ffg 1673, i dödboken 1670)

Sjöholm [”Ägorna”] (Sjögesätter) (n. i mtl ffg som Sjögesätterstorp 1695)

Vaddåker (Västerby) (n. i mtl ffg 1663)

Skägghumpen (Västerby) (n. i mtl ffg 1674, i dödboken 1670)

Snår (Västerby) (n. i mtl ffg 1674)

Munkstugan (Västerby) (n. i mtl ffg 1675)

Spångkärr (Västerby) (n. i mtl ffg 1688)

Kalvängen (Västerby) (n. i mtl ffg 1688, i dödboken 1687)

Målen (Västerby) (n. i mtl ffg 1684, i dödboken 1668)

Nässjastugan (Nässja) (n. i mtl ffg 1686, i dödboken 1666)

Högtomta (Hamra) (n. i mtl ffg 1663)

Backetorp (Hamra) (n. i mtl ffg 1689)

Storsmåla (Brokind) (n. i mtl ffg 1639, i en tiondelängd 1632 som Torsmåla)

Släteke (Brokind) (n. i mtl ffg 1642 som backstuga, i en lagmanslängd 1641, även som backstuga)

Rödsjö (Brokind) (n. i mtl ffg 1645)

Långkärr (Brokind) (n. i mtl ffg 1644 som backstuga, i en lagmanslängd 1641, även som backstuga)

Karlemåla (Brokind) (n. i mtl ffg 1639)

Stensätter [Skyttorp] (Brokind) (n. i mtl ffg 1666)

Sniderhult (Brokind) (n. i mtl ffg 1664)

Kockstugan (Brokind) (n. i mtl ffg 1663)
Svarvarestugan (Kockhemmet) (Brokind) (n. i mtl ffg 1688)
Sågetorp [Hagen] (Brokind) (n. i mtl ffg 1695, i dödboken 1665, och om det är identiskt med Hagetorpet n. i mtl ffg 1688, i dödboken 1686, om det är identiskt med Hagen n. i mtl ffg 1663)
Eke (Brokind) (n. i mtl ffg 1642 eller [säkert] 1658, kan förväxlas med Eke under Skillberga)
Galtebo (Brokind) (n. i mtl ffg 1639)
Sandvik (Brokind) (n. i mtl ffg 1664)
Bros kvarn (Brokind) (n. i mtl ffg 1675)
Gummevik (Brokind) (n. i mtl ffg 1690)
Carlstorp (Brokind) (n. i mtl ffg 1639)
Blekinge (Brokind) (n. i mtl ffg 1639)
Nybygget (Brokind) (n. i mtl ffg 1695)
Roligheten [Tutebo] (Bersebo) (n. i mtl ffg 1663, n. i en jordebok 1670 som Tutebo)

De som nämns redan 1639 eller tidigare är:

- Besebo, Norrtorp, Knaverkullen, Storsmåla, Karlemåla, Galtebo, Carlstorp och Blekinge.
- De som nämns på 1640-talet är Rosendal, Släteke, Rödsjö, Långkärr och Eke (osäkert).
- På 1650-talet tillkommer Stockholmstorpet, nämnt som Stensvassatorp, och möjligen Eke.
- På 1660-talet nämns flera: Såndebatorp, Slottet, Högmo, Väddåker, Västerbymålen, Nässjastugan, Högtomta, Stensätter/Skyttorp, Sniderhult, Kockstugan, Sågetorp, Sandvik och Roligheten/Tutebo.
- På 1670-talet tillkommer Haneberg, Björnkilsstugan, Röllebacken, Måshult/Kalmartorpet, Skägghumpen, Snår, Munkstugan och Bros kvarn, men den senare är med säkerhet äldre.
- På 1680-talet finns ytterligare några, nämligen Sjöbacka, Eke under Skillberga, Spångkärr, Kalvängen, Hamrabacken, Svarvarestugan och Hagetorpet (som förekommer tidigare som Hagen).
- På 1690-talet finns även Ängefall, Ålkärrstorp (det nämns då som öde, och var alltså bebott tidigare), Sjöholm (som Sjögesätterstorp), Gummevik (detsamma som Kvinnestugan?) och Nybygget.

8 torp 1639 eller tidigare

5 torp på 1640-talet

2 torp på 1650-talet

13 torp på 1660-talet

8 torp på 1670-talet

7 torp på 1680-talet

5 torp på 1690-talet

I vad mån detta resultat avspeglar torputvecklingen eller en bättre dokumentering kan vara svårt att säga. Är det torputvecklingen så verkar det inträffa en expansion på 1660-talet, som sedan avtar något, för att åter ta fart under 1700-talet.